

Beeldstormerij in 1566

De moedige Egmont lichtte eenige benden uit de bezettingen der Vlaamsche steden, werfde een goed getal landlieden aan en begaf zich met eene macht van min dan 10,000 man naar de grenzen. In het midden der maand Juli verscheen hij eensklaps voor het Fransche leger, dat, met roof beladen,

Philips II, zoon van Keizer Karel.

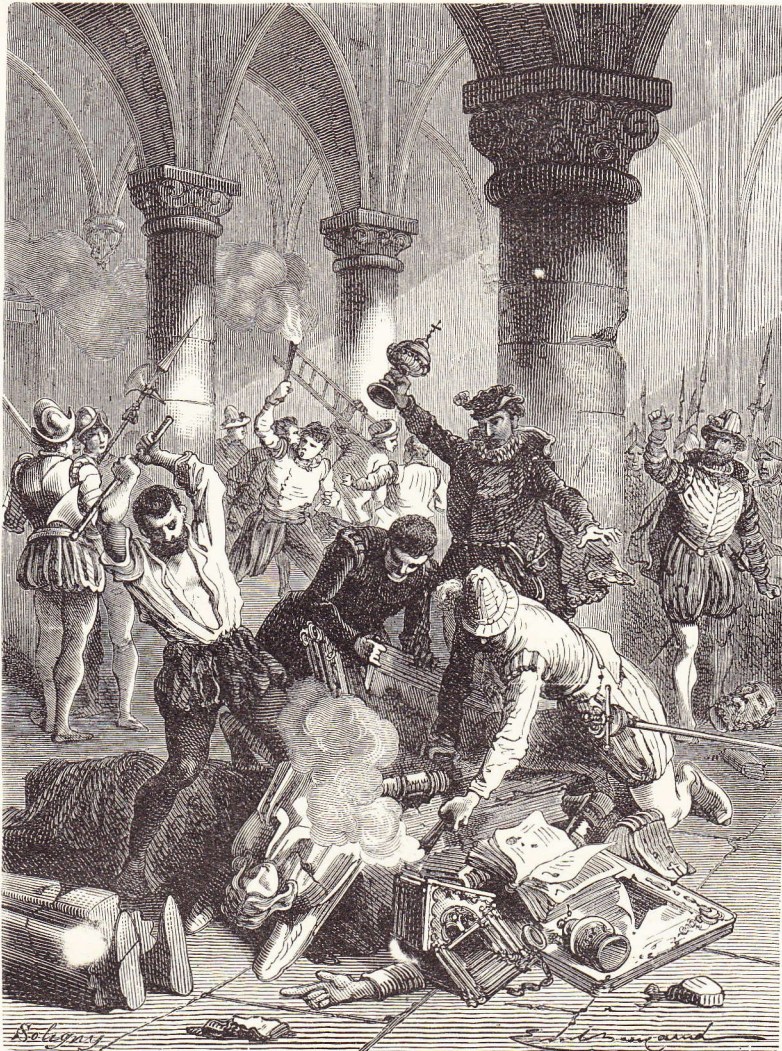
omtrent Grevelinghe langs den zeekant in Frankrijk meende te trekken.

Egmont deed eene korte aanspraak tot zijn volk, waarna hij zich vooruitwierp en, door alle zijne mannen gevolgd, tegen de vijandelijke slagorde inviel. Er ontstond een schrik-

protestant en de kerk vijandig, was de groote meerderheid der vergadering oprecht katholiek, en vroeg niets meer, dan de punten in het verzoekschrift aangehaald. Deze laatste verdachten de strekkingen der anderen nog niet, en zouden eerder genegen geweest zijn dezelve te bestrijden, dan te ondersteunen.

laten, om de vreemde kooplieden aangaande hunne godsdienstige vrijheid gerust te stellen.) Vlaanderen en Henegouwen waren overstromd door fransche Calvinisten, die het volk in de dorpen en de omstreken der stad deden samscholen. Een handelscrisis, die voor een oogenblik de zaken gestaakt en de werkhuizen ge-

DE BEELDSTORMERIJ.

Eene onverwachte gebeurtenis deed bijna aller oogen open gaan. Door de onlusten en de gisting der provinciën begunstigd, was het getal protestantsche predikers aanzienlijker geworden. Antwerpen had altijd een zeker getal lutheraansche kooplieden bevat, die men ontzien had om den handel met Duitschland niet te benadeelen. (De koning had zelfs toegestemd den bisschoppelijken zetel dier stad onbekleed te

sloten had, haalde een gedeelte der werkende klasse over tot alles wat slechts een schijn had van onlusten, van nieuwigheden, van maatschappelijke omwenteling. De predikers werden populair omdat zij de bestaande wetten beschuldigden; en daar hunne toespraken meer tegen de zaken dan tegen de leeringen gericht waren, hitsten zij eene blinde menigte op, bij welke zich benden van dwalende fransche gelukzoekers voegden. De

Onze bevolkingen, aan de vrijheid gewend en overtuigd van het gevoel harer macht, waren gemeenzaam en vertrouwend, stout in hare betoogingen, vuriger dan eerbiedig in hare gehechtheid en lieten in alle zaken eene groote behoefte aan rechtvaardigheid en rondborstigheid en als eene neiging tot gelijkheid, doorschijnen. De Spanjaarden hadden de worsteling tegen de Mooren, een oorlog van ras en godsdienst die acht eeuwen geduurd had, en welke de gevoelens, de inwoners, de gebruiken en de wetten eene soort van wreede stijfheid hadden ingeprent, geëindigd. Tusschen hen was de

men inquisiteurs noemde, kunnen instellen, zonder dat die naam opzien verwekte (1522). Oude verordeningen straften de begunstigers der ketterij met den dood, en toen zij in de voorgaande eeuw op de waadlanders toegepast werden, had er niemand om gemord: maar de keizerlijke dekreten schenen de inquisitie in Spanje terug te brengen en deed een dagelijks aangroeienden tegenstand ontstaan. De dreigende vormen waarmede die buitengewone rechtbank in het schier-eiland omringd was, kwam in de verbeelding der Belgen voor, als de maatstaf der strengheden die men moest voorzien, indien men er in

PHILIP II.

tegenwoordigheid van den vorst indrukwekkend, zijn gezag onwrikbaar, zijne rechtvaardigheid door vrees omringd; men zou gezegd hebben dat eene ijzeren hand alleen dat volk kon beugelen en dat zijne instellingen, om geëerbiedigd te worden, vreeselijk moesten schijnen. Het was dus onmogelijk dat de staatkundige eenheid der twee natiën, anders dan door den dwang, kon bestaan.

Tijdens Karel de Vijfde vreesde men reeds in onze provinciën, onder het spaansch regiem te zullen vallen. In zijne hoedanigheid van Belg had die monarch geene nieuwe maatregelen kunnen nemen, tegen de uitbreiding der lutherische leeringen, en rechtens van het geloof, die

gelukte in ons midden, de navolging der vreemde wetten in te voeren. De partijgangers der nieuwe leeringen vonden een machtig wapen in de vrees, die deze strenge en geheimzinnige rechtspleging, waarvan zij het tooneel nog verdonkerden, inboezemde. In hun geloof bedreigd, poogden zij de menigte ten voordeele harer vrijheden in opschudding te brengen en op die wijze gelukten zij, de uitvoering der strenge verordeningen des keizers te verdagen. Indien dergelijke onrust zich onder de regeering van Karel had kunnen verspreiden, hoe sterk moest zij dan niet worden onder de heerschappij van zijnen zoon, die zoo volkomen vreemd was aan onze provinciën en hare rechten en noodwendigheden,